

**Ārējā eksperta
noslēguma ziņojums**
**par projekta „Latvijas romu platforma II: dialogs, līdzdalība un savstarpēja
mācīšanās” pasākumu īstenošanu**
(saskaņā ar 2017.gada 21.augusta līgumu nr.2.5.-13-81)

Jelgavā, 2018.gada 18.jūnijā

**1. Secinājumi par semināru „Romu pārstāvju labāka pieeja darba tirgum”
14.03.2018., Rīgā, Latvijas Universitātes bibliotēkā**

Romu nodarbinātības iespējas nav vienlīdzīgas ar citu tautību, īpaši viņu zemās izglītības līmeņa dēļ. Arī romu piekļuvi nodarbinātības veicināšanas atbalsta pasākumiem kavē tas, ka viņiem nav pat pamatizglītība. Aptaujas rezultāti liecina, ka romus nepieņem darbā arī vizuālās atšķirības un etniskās piederības dēļ, taču tajā pašā brīdī Latvija ir gatava uzņemt bēgļus no citām valstīm ar pilnīgi svešu kultūru un reliģiju, kā arī vizuālo atšķirību. Vairāki Latvijas romi labprāt strādātu fabrikās, kur maksā algu pēc izpeļņas, vai veikalos.

Piedaloties seminārā romu pārstāvjiem no Jelgavas, Ventspils, Rīgas, Valmieras un Limbažiem bija iespēja tikties ar uzņēmējiem un Nodarbinātības Valsts aģentūras (turpmāk – NVA) pārstāvjiem, diskutēt par nodarbinātības jautājumiem.

Kritiski var vērtēt to, ka uz semināru neieradās romu aktīvisti no Sabiles, Viļakas un Dobeles, kaut bija solījuši piedalīties. Uz semināru dažādu iemeslu dēļ nevarēja ierasties arī daži uzņēmēji, taču viņi atsūtīja savu viedokli, kuru semināra vadītājs, romu tautības pārstāvis, arī nolasīja visiem klātesošiem. Vēstulē no Ķekavas putnu fabrikas bija uzsvērts, ka romi ir atbildīgi un kolēģi tos labprāt uzņem kolektīvā, taču kavēklis ir zemais izglītības līmenis.

Uzņēmēji un arī paši romi atzīst, ka galvenais ir *personīgā attieksme pret darbu un gribasspēks sevi pierādīt darba attiecībās*, tādējādi nodrošinot novērtējumu no darba devēja, iztiku un labklājību.

Romu mediatori, kas piedalījās seminārā, secināja, ka vieglāk motivēt piedalīties šādā seminārā tos romus, kas jau ir bijuši darba attiecībās. Vairāki romi atzina, ka sākotnēji bija darba meklējumos un šāds seminārs, kurā viņiem ir iespēja tikties ar potenciālajiem uzņēmējiem un sevi pierādīt, ir ļoti vērtīgs.

Uzņēmumu pārstāvji dalījās pieredzē, kā viņi ir atbalstījuši un palīdzējuši romiem aktīvi iesaistījušies dažādu problēmu risināšanā. Ir arī uzņēmumi, kas piedāvā saviem darbiniekiem, t.sk. romiem, transporta pakalpojumus, lai nokļūtu uz un no darba, piemēram, SIA „Trialto Latvia”, kas nodarbojas ar produktu marķēšanu, SIA „Maxima Latvija”, kā arī Ķekavas putnu fabrika. No uzņēmēju puses tiek piedāvāts arī elastīgs darba grafiks. SIA „Maxima Latvija” vienu reizi gadā veic darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanu, nodrošinot attiecīgas apmācības.

Vairākiem romiem seminārā bija ļoti vērtīgi tikties ar SIA „Maxima Latvija” pārstāvi – personālvadības nodaļas direktoru, jo šī uzņēmuma veikalu tīkls aptver visu Latviju un dot iespēju strādāt vairākiem potenciālajiem romu darba lēmējiem. Uzņēmuma pārstāvis ir atvērts sadarbībai ar romiem, ja būs pieprasījums, plāno nākotnē veidot speciālās apmācības, kurās apmācīs romus praktiskām iemaņām, piemēram, zāles darbinieka amatam. Direktors iesaka, ka šādu darba grupu varētu vadīt kāds roms, kurš jau veiksmīgi iekļāvies darba tirgū. Turklāt uzņēmums piedāvā īpašu darbinieku piesaistes motivācijas programmu – „Atved draugu” un par to saņem piemaksas.

SIA „Krogzeme” valdes locekle informēja, ka romi labprāt strādā laukstrādnieka sezonas darbu, jo sēnu un ogu lasīšanas laikā viņi ir brīvi un paši var pelnīt papildus ar sēnu, ogu vākšanu un pārdošanu. Uzņēmums uzticas un paļaujas, ka roms, kurš jau strādā uz brīvo vakanci atvedīs savu tautieti, kurš ir tikpat uzticams un par viņu zināmā mērā var nest atbildību. Valdes locekli izbrīna zemais izglītības līmenis, minot 32 gadus vecu sievieti ar četriem bēniem bez izglītības un motivācijas skolot savus bērnus. Savukārt romu kultūra un viesmīlība viņu pozitīvi pārsteidz. Tomēr ir jāatzīst, ka mūsdienās lielākā daļa romu vecāki ir motivēti, lai viņu bērni izglītojas un iegūst labu darbu, ar viņiem daudz ir strādājuši gan skolotāji palīgi, gan romu mediatori.

Ventspils zivju konservu kombināta pārstāve savā vēstulē informē, ka zivju vērēja darbu vislabāk pilda 16 romu sievietes un 1 romu vīrietis. Lai arī alga sasniedz 700 eiro, tomēr darba attiecības ir pārtrauktas ar 23 romiem, jo viņi nevarēja pierast pie darba regulāras apmeklēšanas un aizrādījumus uztvēra kā diskrimināciju.

NVA Pakalpojumu departamenta direktora vietniece – Darba meklēšanas atbalsta nodaļas vadītāja iesaka romiem izmantot jau esošas karjeras konsultanta pakalpojumus, kas, piemēram, konsultanta atbalstu, kas palīdz pareizi izveidot CV un sagatavoties darba intervijai. Veidojot sadarbību ar romu mediatoriem, vadītāja uzsver, ka būtu labi, ja NVA pārstāvji paši būtu motivēti informēt romu mediatorus par NVA pasākumiem.

Karjeras konsultanta pakalpojumus ir plānots sniegt arī Sabiedrības Integrācijas fonda administrētajā motivācijas projektā „Dažādību veicināšana (diskriminācijas novēršana)” ietvaros, kur romi ir viena no mērķa grupām.

Domājot par turpmāku sadarbības attīstību, semināra rezultātā tiks izveidots darba devēju sadarbības tīkls, kuri atbalsta vai vēlas nākotnē veicināt romu nodarbinātību. Pēc semināra romi kļuva vairāk informēti par darba iespējām dažādos uzņēmumos Latvijas pilsētās.

2. Secinājumi par romu mediatoru apmācībām

27.09.-28.09.2017., Rīgā

Apmācībās tika apmācīti 5 romu mediatori – no Jelgavas, Valmieras, Ventspils, Dobeles un Rīgas pilsētas. Šie mediatori pārstāv vairākas paaudzes: divas meitenes no Dobeles un Rīgas ir gados jaunākas un pašas ir jaunās māmiņas bez iepriekšējās darba pieredzes romu jautājumos. Mediators no Jelgavas, Valmieras un Ventspils pilsētas ir jau vecākā gājuma romu sievietes, kuras jau bijušas iesaistītas dažādos projektos, kas aptver romu integrācijas jautājumus.

Semināra laikā pozitīvi bija tas, ka varēja dalīties ar darba pieredzi un apspriest praktiskas lietas, kas veiktas, lai uzlabotu romu situāciju un risinātu dažādus problemātisku jautājumus.

Apmācības vadīja eksperte Sandra Kraukle (biedrības „Izglītības iniciatīvu centrs” pārstāvē), kura iepazīstināja klātesošus ar mediatora lomu, darba uzdevumiem, uzsverot, ka mediators nav tikai romu pārstāvis, bet tas cilvēks, kurš palīdz pašvaldību un valsts iestāžu pārstāvjiem risināt problēmas, kas skar romu jautājumus. Tika detalizēti diskutēts par saskarsmes un komunikācijas prasmēm, lai veidotu mediatora izpratni par sadarbības attīstību ar valsts pārvaldes darbiniekiem un pašvaldības speciālistiem, par pašvaldības iestāžu organizāciju, struktūru un funkcijām. Tika izrunāti jautājumi par pretdiskriminācijas normām, cilvēktiesībām, darba ētiku un konfidencialitāti. Mediatori tika mudināti sadarboties ar Tiesībsarga biroju un Cilvēktiesību aizsardzību centru.

Svarīgi bija, ka tika runāts par romu mediatoru vajadzībām: vajadzība ir pēc stabilajiem ienākumiem, darba drošības, skaidriem uzdevumiem, mentora atbalsta, darba vietas, kur var pieņemt savus klientus (romu ģimeņu pārstāvjus).

Savā būtībā romu mediators veicina dažādu pakalpojumu pieejamību romu ģimenēm, apkopo un atspoguļo dažādus viedokļus, nodrošina „vieglāku” komunikāciju starp pašvaldību un valsts pārvaldes iestāžu darbiniekiem un romiem. Ir būtiski, lai sadarbība ar romu ģimenēm un pašvaldības iestādēm attīstās pakāpeniski, sarunas nenotiek steigā, bet abu pušu pieejamā laikā, dodot iespēju izteikt savu viedokli.

Mediators palīdz apzināties romiem savas tiesības un, ja ir iespējams, jau savlaicīgi identificēt un kopīgi rast atrisinājumu kādai problēmai. Mediators nedrīkst dalīt cilvēkus pēc dzimuma, vecuma, pēc sociālā stāvokļa.

Apmācības vadītāja izmantoja saprotamas un viegli uztveramas metodes un valodu, lai nodrošinātu visu dalībnieku attiecīgu iesaisti, materiāla un informācijas ieguvi un izpratni par to praktisko pielietojumu. Apmācības programma un saturs bija izstrādāts kvalitatīvi un atbilstoši pieteiktā temata specifikai un problemātikai.

Romi aktivitātēs iesaistījās ļoti aktīvi, daudz diskutēja un izteica savu viedokli.

Romu mediatoriem apmācību beigās tika izsniegtā apliecība, darbības vadlīnijas, kā arī cita informācija un dažādu dokumentu paraugi, piemēram, iesnieguma paraugi, CV veidlapa, valsts institūciju atbildīgo jomu pārstāvju kontakti, kontakti, kur griezties steidzamos gadījumos.

3. Secinājumi par romu mediatoru pieredzes apmaiņas semināru 17.05.2018., Rīgā, Latvijas Universitātes bibliotēkā

Semināra laikā ārējais eksperts ir identificējis šādus ieguvumus un labo praksi:

Romu mediators veicina nediskriminējošu piekļuvi dažādiem pakalpojumiem, ko nodrošina pašvaldības un valsts pārvaldes institūcijas (agentūras), kā arī pie dažādiem ESF atbalsta projektiem, kā, piemēram, projekta „Pumpurs” (atbalsta pasākumu kopums nabadzības

riskam pakļautiem priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas) un projekta „Proti un Dari” (mērķauditorija NEET jaunieši).

Romu mediatori strādā ar vairākām ģimenēm nekā bija plānots – plānotais ģimeņu skaits – 50 ģimenes, reālais – 134 ģimenes.

Romu mediatori cieši sadarbojoties ar bāriņtiesu. Turklat tiek sakārtoti dzīvokļa un mājokļa jautājumi, lai romu daudzbērnu ģimenes visi bērni varētu mācīties vienā skolā nelielā attāluma no dzīves vietas.

Ārējā eksperta identificētie ieteikumi:

- 1) Lai labāk informētu pašvaldības darbiniekus par romu mediatoru paveikto darbu un plānotu uzdevumus un atbalsta pasākumus, mediatoram regulāri jāsniedz pašvaldībai atskaite par veikto darbu un sasniegtajiem rezultātiem, ka arī romu ģimeņu vajadzībām.
- 2) Veikt plašāku informatīvu un skaidrojošu darbu par romu mediatora atbalsta darbību un uzdevumiem pilsētās.
- 3) Romu jauniešiem, kuru vecums neatbilsts izglītības līmenim, ko viņi apgūst, izskatīt iespēju līdz 18 gadiem saņemt pamatzglītību atvieglotā programmā, piemēram, izslēdzot kādus mācību priekšmetus.
- 4) Lai uzlabotu romu mediatoru darbu, ir svarīgi, lai būtu konkrēta darba vieta, kur romu mediators varētu regulāri satikties ar romu ģimeņu pārstāvjiem un par kuru tie ir labi informēti.
- 5) Romu mediatoriem ir nepieciešami apmācības kursi komunikācijas uzlabošanai un sava darba rezultātu prezentēšanai.
- 6) Nepieciešams lielāks romu mediatora darbs ar romu ģimenēm, lai celtu to pašapziņu un motivāciju aktīvi iesaistīties sabiedriskajos procesos.

4. Secinājumi par romu mediatoru darbības izvērtēšanas mentoringa vizītēm 5 pašvaldībās

Vizīšu mērķis bija – izvērtēt romu mediatora darbības rezultātus, sadarbības prasmes ar pašvaldības iestādēm un romu ģimenēm. Ir plānots, ka ja mediatora darbs tiks izvērtēts pozitīvi, pašvaldība atbalstīs tālāku mediatora darbību vietējā līmenī, nākamajā projekta posmā sedzot pusi no mediatora atalgojuma.

Vizīte Dobeles novada pašvaldībā (11.04.2018.)

Sanāksmē, kas notika Dobeles novada pašvaldības telpās, kurā piedalījās 5 pārstāvji no Dobeles (Domes priekšsēdētāja vietnieks, Izglītības pārvaldes vadītāja, Sociālā dienesta pārstāve, Kristīgās pamatskolas direktore un vietēja romu mediatore). Priekšsēdētāja vietnieks pārraugot mediatora darbību, sazinās ar Izglītības un Sociālo jautājumu pārvaldi, kā arī ar Nepilngadīgo lietu komisijas pārstāvjiem, lai varētu novērtēt mediatora paveikto darbu. Viņš atzina, ka Dobelē romu mediators ir nepieciešams, jo katru gadu pilsētā un tās apkārtnē palielinās dzīvojošo romu skaits, un šiem romiem ir nepieciešams atbalsts to pilnvērtīgai iesaistei sabiedriskajā dzīvē.

Mediatores darbs ir augsti novērtēts – tikšanas speciālisti atzina, ka mediatore ir strādīga, komunikabla, centīga un atbildīga. Mediatorei ir izteikts piedāvājums nākotnē strādāt par sociālo

darbinieku Gardenē, ja viņa iegūs attiecīgu profesionālo izglītību. Arī pati mediatore vēlas kļūt par sociālo psihologu.

Pozitīvi ir tas, ka vizītes laikā romu ģimenes tika apsekotas viņu mājās nevis domes telpās.

Izaicinājums nākotnes darbībai:

Analfabētisma mazināšana ar skolotāja palīga iesaistīšanu, kā tas notiek jau ilgstoši Vilķenes, Lādezera un Jelgavas izglītības iestādēs. Romu bērnu iesaistīšana izglītības procesā.

Ārējā eksperta identificētie ieteikumi:

Izmantot Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) atbalsta pasākumus, piemēram, latviešu valodas un grāmatvežu kursus, kā arī organizēt analfabētisma mazināšanas kursus. Pēc iespējas iesaistīt romus audžu ģimeņu kustībā.

Vizītes trūkums bija tas, ka mediatore samēra maz iesaistījās diskusijā par savu darbu. Pārsvarā runāja pašvaldības iestāžu speciālisti.

Vizīte Valmieras pilsētas pašvaldībā (17.04.2018.)

Vizītē piedalījās Valmieras pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieks, pilsētas pašvaldības iestāžu pārstāvji no Sociālā dienesta, Izglītības pārvaldes un Pirmsskolas izglītības iestādes „Buratino”, kuri pozitīvi novērtēja mediatores darbību, komunikāciju un ieinteresētību, veidojot intensīvu sadarbību ar pašvaldības pārvaldi un romu ģimenēm. Visi izteica ieinteresētību turpināt mediatora darbību Valmierā.

Turklāt piedalījās pieci pārstāvji no romu piecām ģimenēm, kas atzinīgi izteicās par mediatores atbalstu dažādu izglītības un sociālo jautājumu risināšanā.

Izaicinājumi nākotnes darbībai:

- Viena mediatora iespēju ierobežojums aptvert visas sfēras, kas saistītas ar romu problēmjautājumu risināšanu.
- Vairāk motivēt NEET romu jauniešus ilgstoši un regulāri iesaistīties ESF atbalsta projekta „Proti un Dari” aktivitātēs.
- Attīstīt darbs ar romu jauniešiem un skolēniem, lai pabeigtu vidusskolu un iegūtu profesiju, izmantojot ESF atbalsta projekta „Pumpurs” aktivitātes.
- Palīdzēt mājokļu jautājumu risināšanā romu daudzbērnu ģimenēm.

Ieguvumi:

- Mediators piedalās domes dzīvokļu komisijā un palīdz atrisināt mājokļu jautājumus vairākām ģimenēm, piešķiršot to pārstāvjiem dzīvojamā platība.
- Pirmsskolu izglītības iestādēs kalpo par vidutāju starp ar romu vecākiem un pašvaldības iestādāmu speciālistiem, lai atrisinātu higiēnas jautājumus.
- Notiek romu ģimeņu pārstāvju un mediatora regulārās sapulces (katru mēnesi), lai izprastu romu vajadzības un problēmas.
- Mediators motivē romu bērnu iesaisti skolai, kā arī palīdz ar valodas mācīšanu romiem, kuri atgriezušies no dzīves ārzemēs.
- Sniedz atbalsts romiem no Valmieras pansionātā.

Ārējā eksperta identificētie ieteikumi:

Mediatorei attīstīt sadarbību un komunikāciju ar Sociālo lietu pārvaldes darbiniekiem un Izglītības pārvaldes pārstāvjiem. Izglītības pārvaldes eksperti atzīst, ka pastāv grūtības ar romu mediatora darba apjoma un kvalitātes vērtēšanu, jo romu mediatoram nav attiecīgas izglītības.

Vizīte Ventspils pilsētas pašvaldībā (23.04.2018.)

Vizītē piedalījās Ventspils pilsētas domes izpilddirektors un pilsētas pašvaldības iestāžu pārstāvji no Sociālā dienesta, bāriņtiesas, Izglītības pārvaldes vadītāja un Pārventas pamatskolas direktore vietniece, kuri pozitīvi novērtēja mediatores darbību, komunikāciju un ieinteresētību, veidojot intensīvu sadarbību ar pārvaldi un romu ģimenēm. Visi izteica ieinteresētību turpināt mediatora darbību Ventspilī. Vizītes laikā priekšsēdētājs izrādīja interesi par romu mediatora darbību, īpaši par romu izglītības jautājumiem.

Turklāt piedalījās pieci pārstāvji no romu ģimenēm, kas atzinīgi izteicās par mediatores atbalstu dažādu izglītības un sociālo jautājumu risināšanā.

Romu mediatore Malda Avramenko informēja klātesošos par savas darbības rezultātiem, galvenajiem jautājumiem un nākotnes izaicinājumiem, strādājot romu mediatora darbu. Viņa informēja, ka romu izglītības iekļaušanas un nodarbinātības jautājumi ir prioritārie mediatora darbā. Mediatore ir gatava arī turpmāk sadarboties un palīdzēt īpaši tām romu ģimenēm, kuru bērni regulāri apmeklē skolu.

Ieguvumi:

- Mediatore palīdz ar romu bērnu mācību sekmju uzlabošanu, aktīvi sadarbojoties ar Pārventas pamatskolas vadību un romu ģimenēm.
- Sadarbība ar Probācijas dienestu, lai veicinātu romu tautības pārstāvju iesaisti preventīvos pasākumos.
- Mediatores autoritātes statuss un iepriekšējā pieredze palīdz strādāt ar romu ģimenēm.
- Mediatora darbība nodrošināja romu bērnu palikšanu ģimenē nevis bērnu namā.

Labā prakse

- Mediatore sniedz domei ikmēneša atskaites par paveikto darbu un tās rezultātiem.
- Pateicoties mediatorei ir piešķirtas brīvpusdienas arī tādiem romu skolniekiem, kuru ģimenēs ir apstākļi, kas ierobežo maznodrošinātā statusa iegūšanu; turklāt ir nodrošināta tādējādi iespēja piedalīties vasaras nodarbinātības programmā.
- Darbs ar Ventspils skolās pierakstītajiem romu bērniem, kuri faktiski dzīvo ārzemēs, lai uzrakstītu iesniegumus skolām (izmantojot *Facebook* platformu kā komunikācijas mehānismu).

Izaicinājumi:

- Darbs ar lielu romu ģimēju skaitu (kopā ar 45 romu ģimenēm), kuras atrodas Sociālo lietu pārvaldes uzraudzībā.
- Noturēt lielos romu bērnus (pāraudžus) skolā, lai tie regulāri apmeklētu mācību stundas.
- Mediatora piesaistīšana romu skolnieka individuālā plāna izstrādē un īstenošanā (vismaz reizi nedēļā).

- Veicināt skolotāju un sociālo darbinieku izpratni par romu kultūru un sociālo sistēmu, lai mazinātu aizspriedumus pret romu tautības cilvēkiem.

Vizīte Jelgavas pilsētas pašvaldībā (26.04.2018.)

Vizītē piedalījās Jelgavas pilsētas domes priekšsēdētāja vietniece, Jelgavas pilsētas domes Integrācijas pārvaldes vadītāju un pilsētas pašvaldības iestāžu pārstāvjiem (no Sociālā dienesta, Izglītības pārvaldes), ESF projekta „Proti un Dari” Jelgavas vadītāja un mentore, kuri pozitīvi novērtēja mediatores darbību, komunikāciju un ieinteresētību, veidojot intensīvu sadarbību ar pārvaldi un romu ģimenēm. Turklat piedalījās pārstāvji no sešām romu ģimenēm, kuri atzinīgi izteicās par mediatores atbalstu dažādu izglītības un sociālo jautājumu risināšanā.

Visi izteica ieinteresētību turpināt mediatora darbību Jelgavā.

Ieguvumi:

Vismaz 3 romu jaunieši iesaistījušies ESF projekta „Proti un Dari” aktivitātēs, apgūstot dažādas iemaņas un prasmes mācību kursos, piemēram, meistarkursos un autovadītāja kursos, kā arī izmanto iespēju bezmaksas apmeklēt sporta un veselības pasākumus.

Labā prakse:

Sadarbībā ar Jelgavas pilsētas domes Integrācijas pārvaldi dažādu izglītojošu, informatīvo un kultūras pasākumu organizēšana, piemēram, dalība ikgadējas vasaras nometnē romu bērniem, kas atgriezušies arī no ārzemēm, lai iemācītu valsts valodu, dotos mācību ekskursijās u.c.

Izaicinājums:

Romu mediatoram labāk un efektīvāk iesaistīties romu iesaistīšanā darba tirgū.

Ieteikums:

Veicināt romu jauniešu iesaisti dažādās aktivitātēs, lai attīstītu savu līdzdalību pilsoniskās sabiedrības attīstībā un plānotu savu nākotni.

Vizīte Rīgas domes Izglītības pārvaldē (14.05.2018.)

Vizītē piedalījās Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta Izglītības pārvaldes Vispārējās izglītības skolu nodāļas vadītāja un vadītājas vietniece, kā arī vairāku Rīgas pilsētas skolu speciālisti (Rīgas 75.visusskolas direktore, Rīgas 2. Speciālā internātpamatskolas sociālā pedagoģe, Rīgas Sanatorijas internātpamatskola sociālā pedagoģe), kuri pozitīvi novērtēja mediatores darbību, komunikāciju un ieinteresētību, veidojot intensīvu sadarbību ar izglītības iestādēm un problemātiskajām romu ģimenēm.

Romu mediatore Marta Panko informēja klātesošos par savas darbības metodēm, rezultātiem un izaicinājumiem. Viņa iezīmēja, ka romu izglītības iekļaušanas un sociālie jautājumi ir ļoti saistīti un prasa kompleksu pieeju to risināšanā, ciešā sadarbībā ar izglītības iestāžu speciālistiem, sociālā dienesta darbiniekiem un romu bērnu vecākiem.

Ieguvumi:

- Mediators sniedz informāciju skolām par problemātiskajām romu ģimenēm, to vajadzībām, sociālajiem apstākļiem, problēmām un kultūras iezīmēm.
- Noskaidrots aptuvenais romu bērnu skaits vairākās skolās, tādējādi ir izskatīta iespēja sniegt tiem atbalstu ESF projekta „Pumpurs” projekta ietvaros (24 izglītības iestādēs tika īstenots šīs projekts).

Izaicinājumi:

- Mazināt romu skolēnu skolu kavējumus, kā arī veicināt to regulāru skolu apmeklējumu un iesaisti mācību procesā.
- Romu mediatoram paaugstināt savu autoritāti un uzticēšanos romu ģimenēs.

Ieteikumi:

- Tā kā Rīga ir liela pilsēta, samazināt mediatora darbības jomas, koncentrējoties uz problemātisko jautājumu risināšanu izglītības jomā, uzlabojot sadarbību ar izglītības iestāžu personālu un komunikāciju ar romu ģimenēm.
- Sadarboties ar Medicīnisku komisiju (izglītības kontekstā), lai noteiktu bērna veselības stāvokli un atbilstošu mācību programmu.
- Lai izvērtētu romu mediatoru darbību katrā pilsētā tika anketēti romu ģimeņu pārstāvji, kā arī tie pašvaldības darbinieki, ar kuriem mediatori visvairāk bija sadarbojušies. Izvērtēšanas rezultāti ir prezentēti romu mediācijas pieredzes apmaiņas semināra laikā.

5. Secinājumi par reģionālo ekspertu sanāksmi un labās prakses vizīti Limbažu novadā

21.11.- 22. 11.2017., Limbažu novads

Piedaloties reģionālo ekspertu sanāksmē un labās prakses vizītē Limbažu novadā reģionālajiem ekspertiem no Limbažu novada, Tukuma novada, Rūjienas novada, Rēzeknes novada (Maltas), Preiļu novada, Kandavas novada, Madonas novada, Ventspils pilsētas, Jēkabpils pilsētas, Jūrmalas pilsētas un Krāslavas novada bija iespēja apmeklēt Lādezera pamatskolu, Limbažu bērnu un jauniešu centru un Baumanu Kārļa Vilķenes pamatskolu, kā arī diskutēt ar speciālistiem Limbažu novada domē.

Lādezera pamatskola jau 10 gadus aktīvi iesaistās dažādos projektos, kas skar romu jautājumus, pārsvarā izglītības jomā. No tā laika skolā strādā romu tautības skolotāju palīgs Sandra Bogdanoviča. Tikšanās ar ekspertiem skolā piedalījās arī 12 romu tautības pārstāvji, pārsvarā jaunieši. Skolas direktore kā romu bērnu izglītošanos veiksmes faktoru izcēla tieši Sandras Bogdanovičas sadarbību ar romu vecākiem, lai motivētu viņus iesaistīties vairāk bērnu skolas dzīvē. Pati skolotāju palīdze atzīst, ka visielākā motivācija un izaicinājums darbā ir tie talantīgi jaunieši, kuri vēlas mācīties tālāk augstskolā, bet dažādu iemeslu dēļ nevar to atlauties. Piemēram, viņiem nav iespēju sev apmaksāt mācības augstskolā vai sagatavoties studijā. Bet neskatoties uz to, ka viņi jau strādā kādu pagaidarbu un pelna patstāvīgi iztiku, joprojām vēlas izglītoties tālāk.

Viesojoties skolā, bija ļoti vērtīgi satikt romu jauniešus, kas ir šīs skolas absponenti un aprunāties ar viņiem par to panākumiem, nākotnes iecerēm un problēmām. Pēc skolas direktores

sniegtajiem datiem, 10 gadu laikā 16 romu jaunieši pabeiguši šo skolu un neviens roms nav mācījies pēc speciālās programmas.

Jūrmalas pilsētas eksperte dalījās ar savu pieredzi darbā ar romu jauniešiem. Viņa uzsvēra, ka vairākums romu vecāku nožēlo, ka viņu bērni ir mācījušies speciālajās skolās, un tas nav bijis veselības problēmu dēļ, jo tagad pēc šādas programmas pabeigšanas viņu bērni saskārās ar grūtībām apgūt vēlamo profesiju un darbu. Krāslavas novada un Preiļu novada eksperti īpaši pozitīvi novērtēja romu jauniešu labās latviešu valodas prasmes, kas izpaliek viņu vietējās romu ģimenēs, kur romi runā pārsvarā krievu valodā. Rūjienas novada eksperte ieteica romu absolventiem pieteikties NVA projektā par pieaugušo izglītības pilnveidošanu.

Būtu arī jānovērtē vietējas kristiešu draudzes mācītāja aktīvo iesaistu un vēlmi atbalstīt vietējos romu jauniešus. Piemēram, kāds romu jaunietis Anatolijs izmācījās par autoatslēdznieku un mācītājs viņam palīdzēja atrast darbu. Skolā arī regulāri darbojās Svētdienas skolā, ko regulāri apmeklē arī romu bērni. Romu jaunieši un vecāki ļoti aktīvi apmeklē Svētdienas skolu un palīdz dažādos sabiedriskajos darbos.

Ekspertiem bija iespēja iepazīties ar romu jauniešu radošas darbības panākumiem, piemēram, aplūkot romu jaunietes zīmējumu izstādi, kā arī novērtēt romu pašsacerētu dzeju. Tika apspriestas vairākas idejas par to kā attīstītu šos romu talantus, atbalstot to centienus un iniciatīvas. Viens no ieteikumiem bija romu jauniešu dzejas apkopojums grāmatā, jo to varētu izmantot dažādos pasākumos, arī skolas aktivitātēs, piemēram, konkursā „Riti raiti valodiņa”, kas katru gadu notiek Jelgavā, - tādējādi romu jaunietes ieguldījums būtu praktiski pielietojams un novērtējams. Turklāt 9.klases skolnieci Dženetai jau ir notikušas 3 zīmējumu izstādes skolā, bet pati viņa vēlas apgūt psihologa profesiju. Interesanta likās romu jaunietes Megijas ideja par mākslas skolas izveidi jauniešiem ar kustību vai redzes traucējumiem. Arī citiem romu jauniešiem ir labi panākumi skolā - 9.klases romu skolniece Alise, beidzot skolu, saņēma Limbažu novada prēmiju kā labākā skolniece.

Skolā tika organizēta valodas diena, kur bērniem bija iespēja iemācīties skaitīt romu valodā.

Ir pozitīvi novērtējama labā prakse Limbažu novadā romu nodarbinātības jomā. Piemēram, Limbažu Kultūras namā un veikalos strādā romu tautības pārstāvji, kā arī dzirdējām labas atsauksmes par tā saucamo „simlatnieku” darba veicēju, kurš precīzi ievēroja darba stundas. Savukārt Baumaņa Kārļa Vilķenes pamatskolā varēja iepazīties ar lauksaimniecības uzņēmuma SIA ”Krogzeme” uzņēmēju A. Krogzēmu, kura uzņēmums nodarbojas ar ogu bioloģisku audzēšanu. Viņa uzņēmums aktīvi sadarbojas ar romiem, piedāvājot viņiem regulāra darba iespējas un atbilstošu darba samaksu. Pērn 2016.gadā tika nodarbināti 16 romi, 2017.gadā - 25 romi no 83 darbiniekiem. Balstoties uz savas pieredzes, uzņēmējs ir secinājis, ka romi nevēlas ilgtermiņa darbu, tāpēc šis sezonas darbs ir pieprasīts. Uzņēmējs norādīja, ka ir romi, kuri vēlējušies strādāt ilgā laika periodā, taču Valsts sezonas laukstrādnieku programma nosaka, ka nevar gadā strādāt vairāk par 65 dienām. Uzņēmēja bažas ir par to, lai šāda programma netiktu atcelta. Aicina Kultūras ministriju vērsties pie Finanšu ministrijas, lai aicinātu saglabāt minēto programmu, jo tā palīdz nodarbināt gan romus, gan citus Latvijas iedzīvotājus Latvijas laukos.

Ekspertiem bija iespēja arī apmeklēt Limbažu bērnu un jauniešu centru, kura pārstāvji aktīvi piedalās dažādos valsts un novada nozīmes pasākumos. Apmeklējot centru ir jāsecina, ka, lai arī visi pulciņi ir bezmaksas, diemžēl romu jaunieši nav iesaistījušies šajā centrā. Būtu jāveicina romu jauniešu iesaiste centra aktivitātēs.

Vizītes laikā reģionālie eksperti apmeklēja arī Baumaņa Kārļa Viļķenes pamatskolu, kurā bija iespēja satikties ar bijušo romu skolotāju palīgu I. Hmeļinsku. Viņa un skolas direktore cer, ka skolotāju palīgs varēs atsākt darbu skolā. Tāpēc skolas direktore plāno aicināt Limbažu novada pašvaldību atbalstīt palīga darbību. Skola aktīvi motivē vietējo romu bērnu talantu attīstību. Viens no pozitīvajiem piemēriem skolā ir 14-gadīgā Estere, kura mācās šīs skolas 8.klasē un profesionāli spēlē klavieres un akordeonu. Viņa ir „Sudraba lakstīgalas” balvas ieguvēja. Lai to iegūtu, vajadzēja iemācīties 118 tautasdziešmas. Ar skolas palīdzību Esterei ir nodrošināts akordeons. Citam romu zēnam, kurš labi spēlē dambreti, tika piesaistīts ārpusskolas privātskolotājs un bērns tika nodrošināts ar datoru.

Reģionālo ekspertu tikšanās noslēdzās ar vizīti un diskusiju Limbažu novada pašvaldībā, kur gan novada priekssēdētājs D.Zemmers, gan priekssēdētāja vietnieks D.Jurka informēja par situāciju, aktualitātēm un nākotnes plāniem romu integrācijas jomā. NVA filiāles pārstāve informēja, ka Limbažu pilsētā ir reģistrēti 10 romu bezdarbnieki. Diskusijas laikā vairāki reģionālie eksperti secināja, ka romiem ir svarīgi lai ir kāda vieta, kur viņi var nākt kopā un pārrunāt svarīgās lietas (piemēram, Romu dienas centrā Jūrmalā vai Romu resursu centrā Jelgavā). Limbažu novada Sociālā dienesta vadītāja informēja par sociālo darbinieku darbu ar romu ģimenēm, tā problemātiku un izaicinājumiem. Tika secināts, ka ir svarīgi arvien vairāk vieglajā valodā informēt romu ģimenes par tām atbalsta iespējām un sociālajiem pakalpojumiem, lai uzlabotu sociāli nelabvēlīgu situāciju ģimenēs.

Ieteikumi:

- Svarīgi, lai mazo pašvaldību reģionālie eksperti iemācītos no Limbažu novada pieredzes romu integrācijas jomā, piedāvājot vietējiem romiem plašas iespējas gan izglītības, gan nodarbinātības jomā.
- Limbažu novadā būtu jāvelta vairāk uzmanības romu jauniešu talantu atbalstīšanai un jauniešu iesaistei bērnu un jauniešu centra aktivitātēs.

6. Secinājumi par romu NVO pārstāvju projekta pieteikumu izstrādes, apmācībām Rīgā, 15.12.2017.

Romu NVO pārstāvju projekta pieteikumu izstrādes apmācībās piedalījās tikai pārstāvji no Dobeles, Sabiles, Jelgavas un Jūrmalas. Tika aicināti un savlaicīgi, jau mēnesi iepriekš apzināti gan telefoniski, gan caur e-pastu romu NVO pārstāvji no Daugavpils, Viļakas, Kandavas un Rīgas, taču dažādu iemeslu dēļ uz apmācībām tie neieradās.

Apmācības vadīja biedrības „Sabiedrības platforma” priekssēdētāja un pieredzējuša lektore Lauma Celma, kura detalizēti pa punktiem izklāstīja informāciju par kvalitatīva projekta pieteikuma izstrādi un atbildēja uz vairākiem jautājumiem no dalībnieku pusēs, kā arī dalījās ar savu profesionālo pieredzi projekta pieteikuma izstrādē un pasākumu īstenošanā.

Apmācības gaitā tika individuāli pārrunāti vairāki piemēri un sniegtas vērtīgas konsultācijas, lai kvalitatīvi izstrādātu projekta pieteikumu, atbilstoši projekta pieteikuma veidlapas norādījumiem un lektores pieredzei.

No Jūrmalas pilsētās, pārstāvot vietējo romu aktīvistu intereses, piedalījās Jūrmalas pilsētas Romu dienas centra vadītāja Ilona Teihmane, kas plāno sadarbībā ar romu aktīvistiem izstrādāt projekta pieteikumu, lai veicinātu romu iesaisti darba tirgū un potenciālo darba devēju piesaistīšanu, izmantojot iespējas veidot subsidētās darba vietas romu tautības cilvēkiem. Biedrības „Zora 7” aktīviste no Dobeles, kā arī organizācijas „Sabiedrības integrācijas biedrības „Alternatīvas”” vadītājs no Sabiles pilsētas vēlas īstenot projektu, kas saistīts ar starpkultūru dialogu attīstību, organizējot koncertos un cita veida kultūras un izglītojošus pasākumos, kā, piemēram, romu dažādu tradīciju demonstrēšana.

Lektore skaidroja apmācības dalībniekiem par minētā projektu konkursa nosacījumiem un iespējām, piemēram, par to, ka viena reģionā projekta pieteikumu var iesniegt arī citu reģionu organizācijas, taču projekta pasākumi būtu jāīsteno tajā reģionā, kurā projekta pieteikums ir iesniegts. Lektore arī norādīja, ka tādas reģionālo NVO atbalsta projektu konkursu darbības jomas kā starpkultūru dialoga attīstība un atbalsts mazākumtautību NVO arī atļauj romu NVO iesniegt savu projekta pieteikumu, paredzot pasākumus romu kultūras popularizācijai, izkopšanai un attīstībai, bet obligāti iesaistot citu etnisko grupu pārstāvus. Lektore rūpīgi izklāstīja dalībniekiem par projekta nosaukuma un aktivitāšu saturu izstrādes specifiku, par sadarbības partneru un darbinieku iesaistīšanas jautājumiem, par projekta pieteikuma saturisko izstrādi, par projekta budžeta veidlapas izstrādi, par projekta aktivitāšu un administratīvo izmaksu pārdomātu un sabalansētu izklāstu.

Apmācību rezultātā tika sagatavoti 3 potenciālie projekta pieteikumi, ko organizācijas varēs iesniegt reģionālo NVO atbalsta projektu konkursos 2018.gadā Latvijas plānošanas reģionos. Šis NVO atbalsta projektu konkurss ir ļoti piemērots romu NVO atsevišķi paredzēta finansējuma dēļ (katrā reģionā tiek finansēts vismaz viens romu NVO iesniegtais projekts).

Apmācības tika pasniegtas saprotamā un vieglā valodā. Šādas apmācības ir ļoti nederīgas romu organizāciju pārstāvjiem, lai attīstītu savu profesionālo darbību, paaugstinātu savas administratīvas prasmes, kā arī veicinātu pilsoniskās sabiedrības apziņu.

7. Secinājumi par praktisko darbnīcu romu jauniešu kapacitātes stiprināšanai Rīgā, 23.05.-25.05.2018., Dubultmuižā

Šāda veida pasākums romu jauniešiem notika pirmo reizi. Romu mediatori no 5 pilsētām palīdzēja piesaistīt jauniešus no Jelgavas, Valmieras, Jūrmalas un Dobeles. Darbnīcā piedalījās 15 jaunieši. Diemžēl nebija atsaucīgi sabiedrībā populāri romu mūziķi, kuri tika aicināti, lai dalītos ar savu pieredzi kopā ar jauniešiem, lai tradīcijas un simboli neizzūd no paaudzes uz paaudzi. Jāsecina, ka tas bija liels izaicinājums pārliecināt romu jauniešus par līdzdalību un organizēt viņu dalību darbnīcā, jo jauniešiem nav izteikta atbildības sajuta. Lai arī sākumā bija diezgan grūti radīt jauniešos interesi un izpratni par šādu darbnīcu, taču rezultātā jaunieši bija gandarīti par pavadīto laiku, jauniem draugiem, ar kuriem nākotnē kopīgi varēs rakstīt projektus un praktiski izmantot iegūtās zināšanas.

Piedaloties darbnīcā romu jauniešiem bija iespēja tikties ar Valsts izglītības attīstības aģentūras karjeras konsultanti Evu Patmalnieci un Jaunatnes starptautisko programmu aģentūras (JSPA) speciālistu Edgaru Knohenfeldu, kā arī iespēja tikties ar pārstāvjiem no radošās apvienības jauniešiem „Trepes” un jauniešu organizācijas „Ideja”.

Jaunieši dalījās ar savu nākotnes vīziju, kādu profesiju vēlētos apgūt, kādā jomā vēlētos strādāt. Daudzus jauniešus vieno sports. Daži izteica interesi par programmētāja profesiju, par darbu mašīnbūvē ar dažādu tehniku, kā arī klientu apkalpošanas jomā un sava biznesa attīstību apsardzes jomā. Jaunieši no Valmieras aktīvi darbojās darbnīcā.

Ieguvumi:

- Šāda veida pirmajā pasākumā 14 jauniešu dalība tas ir liels skaits.
- Rīta rosmi un sportiskās aktivitātes vadīja paši romu jauniešu speciālisti.
- Jaunieši tika izdalīti darba grupās, kurās iezīmēti tās vecākie.
- JSPA pārstāvji iedrošina jauniešus zvanīt uz aģentūru un tieši uzdot jautājumus, ja arī savās pilsētās nav atbalsta personas, kas pārstāv kādu organizāciju.
- Iesaistoties Erasmus+ programmā, jauniešiem ir iespēja iepazīt citus un paplašināt savu starpkultūru komunikācijas prasmes. Ar starptautisko programmu palīdzību jaunieši var ļoti labi iemācīties citas svešvalodas.
- JSPA aicināja piedalīties pasākumā „Projektu Nakts”, kurā ietvaros jauniešiem ir iespēja piedalīties projekta rakstīšanas apmācībās, attīstīt savas projektu idejas un paplašināt sadarbības loku.
- Sniegta informācija par *Eurodesk* programmu, kas piedāvā iespēju strādāt un mācīties 35 Eiropas valstīs.
- Jaunieši, kuri nestrādā un kuri ir no 17 līdz 29 gadiem, pēc 9.klases Jauniešu garantijas ietvaros var iegūt profesiju 10 mēnešos. Programma paredz 30 profesiju apguvi, saņemot stipendiju no 75 līdz 115 eiro mēnesī, apmaksātu transportu, ja izvēlēta mācību iestāde atrodas citā pilsētā, kā arī saņem tehnisko nodrošinājumu 7 mēnešu mācībām un 3 mēnešu praksei.
- Informēja, ka brīvprātīgā darba priekšrocībām jauniešiem.
- Viesu nama „Dubultmuiža” saimniece , novērtējot romu jauniešu kārtību , izteica interesi par romu jaunietes pieņemšanu darbā.

Izaicinājumi:

- JSPA pārstāvjiem vairāk pielāgoties romu jauniešiem, stāstot par dažādiem projektiem vieglā, jauniešiem uztveramā valodā, kā šīs darbnīcas ietveros to veiksmīgi darīja organizācijas „Trepes” pārstāves.
- Iesaistīt tos romu jauniešus, kas ilgstoši nemaina savu dzīves veidu un negrib neko mainīt.
- Jauniešu vecāku iesaiste projektu aktivitātēs, to informēšana, lai veicinātu uzticību un nodrošinātu vecāku atļauju jaunietim piedalīties šāda veida pasākumos.

Ieteikumi:

- Uz priekšu plānojot šāda veida jauniešu nometnes ar jau lielāku jauniešu skaitu, iespējams, izveidot atlases anketas ar dažiem jautājumiem, varbūt par izglītību vai pieredzi sadarbībā ar organizācijām u.c.
- Izveidot sociālajā tīklā *Facebook* grupu, kur jaunieši varētu uzdot sev interesējošus jautājumus jauniešu organizācijām.

- Romu NVO pārstāvjiem, kas strādā ar jauniešiem, pieteikties pasākumā „Projektu Nakts” un attīstīt projektu romu jauniešu iesaistei.

8. Secinājumi par Latvijas romu platformas sanāksmi

29.05.2017., Rīgā, Latvijas Universitātes bibliotēkā

Seminārā piedalījās 12 romu tautības pārstāvji, tai skaitā romu mediatori, skolotāja palīgs un aktīvisti, un 17 ne romu tautības pārstāvji, kuri pārstāvēja dažādas valsts un pašvaldību iestādes (Kultūras ministrijas Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvās padomes locekļi, Kultūras ministrijas reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos locekļi, Nodarbinātības valsts aģentūru, Probācijas dienestu, jauniešu aģentūru un citas organizācijas).

Sanāksmē tika prezentēta informācija par projekta „Latvijas romu platforma II: dialogs, līdzdalība un savstarpēja mācīšanās” (turpmāk – projekts) īstenoto pasākumu rezultātiem, izvērtējot ieguvumus, izaicinājumus un ieteikumus. Semināru vadīja moderatore Liesma Ose.

Sanāksmes dalībnieki varēja izvērtēt pasākumus no dažādiem skatījumiem - gan no projekta vadītāja un projekta asistenta redzējuma, gan no projektu pasākumu īstenošanā iesaistīto ekspertu pieredzes.

Semināra laikā ārējais eksperts ir identificējis šādus ieguvumus un labo praksi:

- Pozitīvi novērtēts romu skolotāja palīga darbs, kas veicina bērnu regulāru skolas apmeklēšanu un romu bērna labāku iesaisti mācību procesā. Kā sasniegumu var vērtēt to, ka Viļķenes pamatskolā pēc ilgāka pārtraukuma atkal strādā romu skolotāja palīgs, kurās darbībai piešķirts pašvaldības finansiālais atbalsts (daļēji tas ir noticis pateicoties reģionālo ekspertu labās prakses vizītei Limbažu novadā).
- Š.g. 5.jūnijā Latvijas valdība akceptējusi nākamo Latvijas romu platformas projektu, nodrošinot projekta ilgtspēju.
- No pieciem romu mediatoriem divi ir bijusi praksē mediatora darbā.
- Organizējot jauniešu darbnīcu, panākta vairāku Latvijas pilsētu jauniešu saliedētība un kopīgu projekta ideju realizēšana.
- uzsākts dialogs ar darba devējiem, lai veicinātu romu cilvēku iesaistīšanos darba tirgū.

Izaicinājumi nākotnes darbībai:

- projektā „Latvijas romu platformas III” organizēt reģionālo ekspertu tikšanos Latgalē, lai motivētu Maltaš un Viļakas aktīvu iesaisti projekta aktivitātēs.
- projektā „Latvijas romu platformas III” ietvaros izstrādāt programmu un noorganizēt pasākumu romu sieviešu kapacitātes stiprināšanai un līdzdalības veicināšanai pilsoniskās sabiedrības attīstībā un romu integrācijas politikas īstenošanā.
- Valmieras romu mediatora sava darba nodošana nākamās paaudzes romu pārstāvim, kas varēs pārņemt romu mediatora uzsāktos darbības labo praksi.

Ārējā eksperta ierosinātie ieteikumi:

- Organizēt jauniešu pasākumus, lai veicinātu lielāku jauniešu līdzdalību.
- Vairāk informēt par Latvijas romu platformas projekta mērķi, pasākumiem un būtību plašāku sabiedrību, tai skaitā jauniešu organizācijas.

- Plānojot romu jauniešu darbnīcas pasākumu, iekļaut tajā romu deju meistarklases, lai veicinātu tradīciju nodošanu nākamajām paaudzēm, sevišķi romu jauniešiem no jauktām ģimenēm, lai nezaudētu savu etnisko identitāti;
- Nēmot vērā atšķirīgās situācijas katrā pilsētā, piemēram, skolu daudzumu, dzīvojošo romu skaitu, pilsētas lielumu u.c., nevērtēt mediatora darbu tikai pēc romu ģimeņu skaita, ar kurām, mediators strādājis, bet novērtēt arī sadarbības ilgtspēju. Labā rezultāta noturēšana ir pozitīvs rādītājs.
- Palielināt strādājošo romu mediatoru un skolotāja palīgu skaitu, piemēram, Ventspilī, kur Pārventas pamatskolā ir liels romu bērnu skaits, ir nepieciešams skolotāja palīgs.

Projekta „Latvijas romu platforma II:
dialogs, līdzdalība un savstarpēja mācīšanās”
ārējā eksperte –

Dana Didžus

Šīs projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības
programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šīs materiāls ir izstrādāts projekta „Latvijas romu platforma II: dialogs, līdzdalība un savstarpēja mācīšanās” ietvaros” (līgums nr.763963-NRP2-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība 2014 – 2020” finansiālo atbalstu. Par pasākuma saturu atbild Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis